

UTSTÄLLNINGSKOLLEGIET

C5: TEMATISK FILATELI (MOTIVFILATELI)

Specialreglemente (SREV) med riktlinjer

1. Bedömda utställningar

I överensstämmelse med artikel 1.4 i FIP:s Allmänna reglemente för bedömning av exponat vid FIP-utställningar (GREV), har detta specialreglemente (text i kursiv stil) framtagits för att anpassa de i GREV angivna principerna till tematiska exponat.

Dessa riktlinjer är framtagna av FIP:s tematiska kommission för att ge praktiska råd för tillämpning av GREV. Specialreglementet för bedömning av tematiska exponat (SREV) har godkänts av 54:e FIP-kongressen 1985 i Rom (reviderade vid 61:a FIP-kongressen 1992 i Granada och vid 76:e FIP-kongressen i Jakarta 2012).

Riktlinjerna är utvecklade för att hjälpa utställare vid uppbyggnad av exponatet och juryn i bedömningen av tematiska filateliexponat. De är avsedda att erbjuda vägledning gällande huvudsakligen:

1. Definitionen av lämpligt och användbart filatelistiskt material
2. Principer för uppbyggnad av exponat och
3. Bedömningskriterier för exponat inom tematisk filateli.

2. Bedömda exponat

Ett tematiskt exponat utvecklar ett tema genom att berätta en historia enligt en plan, definierad under 3.2.1., och visar tematiska och filatelistiska kunskaper genom valet av objekt.

Dessa kunskaper ska resultera i bästa möjliga urval och presentation av materialet samt noggrannhet hos den tillhörande tematiska och filatelistiska texten.

3. Principer för exponatet

Ett tematiskt exponat ska utnyttja flesta möjliga typer av ändamålsenligt postalt filatelistiskt material (se GREV 3.2)

3.1 Definition av lämpligt filatelistiskt material

Ett tematiskt exponat ska utnyttja flesta möjliga typer av ändamålsenligt postalt filatelistiskt material (se GREV 3.2)

Användbart postalt filatelistiskt material är sådant som till ändamål av postbefordran eller

andra postala kommunikationer och har getts ut, avsetts att ges ut, framställt under förberedelsen till en utgåva, använts eller betraktats som giltigt för porto av statlig, lokal eller privat postorganisation eller av annan vederbörligen förordnad myndighet.

Brev och andra slag av post har ofta särskilda kännetecken: frimärke(n), stämpel/stämplor, etiketter och markeringar, som utgör tecken på speciell behandling av posten och ibland markeringar för postala privilegier. Dessa är de element av postalt ursprung och/eller postal betydelse, som kan användas för tematisk bearbetning. Andra kännetecken på post såsom avsändarens namn- och adressuppgifter, dekorativt tryck eller bilder på kuvertet/kortet, eller meddelandet och andra delar av innehållet, är icke-postala (= privata) element vilka inte kan användas för tematisk bearbetning.

Denna skillnad mellan postala och privata kännetecken (kanske på samma objekt som gått genom posten) är den enda regeln för definition av lämpligt filatelistiskt material i tematisk filateli. Därför är den grundläggande för att förstå begreppet "postalt filatelistiskt material" i tematisk filateli, till skillnad från Social filateli och Open-filateli, vilka båda tillåter att privata kännetecken på en försändelse används i bearbetningen.

Alla uppräkningslistor nedan i den här avdelningen av riktlinjerna är förklaringar till denna regel. De visar omfånget av postalt filatelistiskt material som typiskt förekommer i framgångsrika tematiska exponat och varnar för fall där utställare försöker vidga definitionen av lämpligt material. Följande förteckning dokumenterar det stora omfång av material som är lämpligt för tematisk utveckling, förutsatt att den tematiska bearbetningen hänvisar till nämnda kännetecken av postalt ursprung och/eller postal betydelse.

Typ av material

- Postala värdetecken (frimärken, frimärkshäften, helsaker, frankostämplor, dataframställda porton t.ex. Fram-etiketter, Smart Stamps m.m.)
- Modifieringar av postala värdetecken (t.ex. övertryck, påtryck, skyddsperforeringar). Sådana modifieringar ska emellertid inte användas om förändringen stör det ursprungliga temat (t.ex. genom att dölja detta); de kan dock användas för teman som relaterar till förändringen
- Postala stämplor (ordinarie, reklam-, minnespost- och andra specialstämplor)
- Frimärken, stämplor, märken och/eller kort som indikerar ett portoprivilegium (t.ex. för myndigheter, militär)
- Andra objekt som använts vid postbefordran, såsom rek-etiketter, postruttetiketter och -märkningar, extra etiketter eller kännetecken (t.ex. censur, desinfektion, skadad post, postutdelningslistor, svars kuponger, postförmedlares – *forwarding agents* – markeringar, postautomationsmärkningar och -etiketter etc; när de används, ska dessa objekt finnas på dokumentet i fråga
- Objekt som avsetts att ges ut eller framställt som förberedelse för utgivning, t.ex. skisser, provtryck
- Varianter och feltryck
- Stämpelmärken är tillåtna om de är postalt använda eller är giltiga som porto. Stämpelmärken för fiskala ändamål är tillåtna i undantagsfall om de är det enda sättet att visa en tematiskt viktig aspekt.

Tidsram

- Postalt material från förfilatelistisk tid via klassiska perioden fram till i dag.

Postal funktion

- Normal postbefordran, inkluderande
 - (portofri) tjänste- och militärpost (inklusive s.k. Airgraphs och V-mail)
 - sjöpost
 - järnvägspost av alla slag
 - luftpost av alla slag
 - krigsfånge- och koncentrationslägerpost
 - paketpost och fraktgods
- Postal betalningstjänst
- Privatpost, auktoriserad eller accepterad av officiella myndigheter eller verksam vid total avsaknad av officiell posttjänst
- Annan postal kommunikation, inkluderande
 - rörpost
 - telegram
 - elektronisk post (t.ex. elektroniskt sänt meddelande till ett postkontor, där det skrivits ut och levererats till en adressat)
 - andra liknande typer av postala tjänster.

Randmaterial

Mångfalden av posttjänster och -reglementen i olika länder och deras förändringar genom tiderna gör det omöjligt att ställa upp en förteckning som omfattar alla tänkbara situationer. En del objekt stämmer endast till en viss del in på ovan givna definitioner av användbart och icke användbart material. Sådana objekt bör därför i princip endast användas om inget annat material existerar för att illustrera en viss tematisk detalj. *Om sådant randmaterial används i ett exponat, bör dess filatelistiska kvalifikationer alltid bevisas.*

Objekt som tillhör ett visst lands eller områdes speciella filatelistiska kultur kan tolereras, såvida de är förklarade och deras antal står i rimlig proportion till exponatets grad av bearbetning.

Juryn ska värdera detta randmaterial (*borderline material*) främst för dess tematiska betydelse, det kan inte visas enbart för sin sällsynthet.

Icke användbart material

Följande material är inte användbart för den tematiska utvecklingen

A)

- fantasiutgåvor från icke-existerande områden
- utgåvor från exilregeringar
- utgåvor från organisationer utan egen posttjänst
- illegala och oönskade utgåvor, definierade av UPU och FIP-kongressen 1976 (och tillgängliga på hemsidan för FIP:s kommission för kampen mot förfälskningar
- vykort, såvida de inte är helsaker, producerade av postal myndighet
- privat tryckta eller med handskrift påtecknade militära vykort och brevkort (t.ex. *Feldpost*) om de inte är accepterade eller auktoriserade av postal myndighet som medgivit postalt privilegium utan officiella märkningar.

B)

- privata sidostämplat och etiketter som anbragts av avsändare eller leverantör innan dokumentet postats

- privata tilltryck på helsaker (*repiquages*)
- administrativa stämplor (icke postala) om de inte indikerar något postalt privilegium
- privata dekorationer och dekorativa tilltryck på kuvert och kort
- privata vinjetter (reklametiketter), oberoende av ändamålet för deras användning.

Företeelser tillhörande kategori "B" är vanligtvis delar av försändelser som bär postala element som frimärken och stämplor. De är typiska exempel på icke användbart material vilka normalt inte tillåts för den tematiska behandlingen, som förklarats ovan.

I undantagsfall (se även 3.2.2) när inget postalt filatelistiskt material existerar för viktiga aspekter på temat, kan objekt under "B" anses godkända om de visar en signifikant tematisk koppling, understödd av ett grundligt filatelistiskt rättfärdigande.

Tematisk information

Varje objekt måste höra samman med det valda temat och presentera sin tematiska information på det klaraste och mest effektiva sättet.

Den tematiska informationen som används för att illustrera temat eller, hellre, berätta en historia i ett tematiskt exponat ska framgå

- direkt av
 - orsaken till utgivningen (eller användningen)
 - utformningen av objektet
- indirekt av
 - som resultat av en djupare analys, vilken möjliggör användandet av objekt som vid första påseendet inte visar något samband med temat.

Således kan den tematiska informationen kan utgå från:

- utgivningsorsaken
 - utgåvor som visar ändringar i den politiska situationen
 - utgåvor som dokumenterar en viss tidsperiod
 - objektets utseende tillsammans med allt som är avbildat eller skrivet på ett frimärke, en helsak, stämpel eller annat lämpligt postalt filatelistiskt material
 - från texten, den konstnärliga stilen eller liknande detaljer
 - materialet som det är tryckt på, t.ex. papper med sidentrådar, sedelpapper, krigskartor
 - vattenmärkets utseende
 - perforering (t.ex. skyddsperforering)
 - text och bilder i marginaler, mellanrutor (*gutters*), "tabs", omslag och inhäftade blad i frimärkshäften m.m.
 - postala funktioner som har en tematisk betydelse (t.ex. järnväg, telegraf, tidningsmärken, tjänstehelsaker, duvpost).

Den tematiska informationen enligt ovan måste:

- härstamma från postal organisation eller
- ha tillagts eller förts ut på marknaden av en postal organisation (t.ex. reklambihang, beskrivningar i marginaler, illustrationer på helsaker) eller
- ha godkänts av en postal organisation (t.ex. helsaker på privatbeställning, d.v.s. beställda av privat person eller organisation, men tryckta av postorganisation).

Tilltryck eller påtryck som tillkommit på privat väg efter objektens försäljning, uppfyller inte dessa krav.

Vanliga ortstämplar kan användas på grund av

- den speciella betydelsen av ortnamnet, eller
- orsaken till ortens existens
- att de innehåller lämplig tematisk information (t ex reklamtext, bild).

En stämpel, om än förfilatelistisk, kan inte användas för att påvisa en persons födelseort.

Stämpelns datum och ort, om relaterad till en speciell händelse, som hände samma dag och plats är relevant endast om

- andra tematiska detaljer bidrar till att illustrera temat eller
- den har en speciell tematisk betydelse ur posthistorisk synpunkt, då kan den användas i samband med någon för temat viktig detalj.

Avsändar- och mottagaruppgifter representerar betydelselös information såvida inte

- dokumentet uppvisar speciella postala privilegier (t.ex. reducerat eller fritt porto) p.g.a. ställning, stånd etc. (t.ex. militär-, myndighets- eller annan tjänstepost) för endera parten. Kännetecken för reducerat (eller fritt) porto, tjänstestämplat eller motsvarande märkning av postrutten, utgör tillräckliga bevis.
- I vissa fall kan avsändar- eller adressdata utgöra kompletterande tematisk information, i kombination med dokumentets postala beståndsdelar.

3.2 Tematisk bearbetning

Bearbetningen av ett tematiskt exponat inbegriper exponatets uppbyggnad (titel och plan) samt utarbetandet av varje del av planen (utveckling).

Ett tematiskt exponat belyser det av utställaren valda temat, eller bättre, berättar en historia som hänför sig till detta tema. Temat eller berättelsen presenteras i den tematiska texten och illustreras med lämpligt filatelistiskt material (se artikel 1).

Inom tematisk filateli representerar planen det i GREV angivna konceptet. De två underavdelningarna titel och plan samt utvecklingen representerar två sidor av en dubbelriktad process, som baseras på samlarens personliga studier och forskning, både vad det gäller temat och materialet:

- En fördjupad kännedom om temat möjliggör för samlaren att presentera fler fakta och detaljer samt att söka efter ytterligare material som belyser dessa.
- En större kunskap om materialet gör det möjligt att finna nya objekt, vilka ofta kräver förnyade studier av temat, som i sin tur kan resultera i en mer utarbetad plan.

Bladen i ett exponat ska visa det valda temat som presenteras i titeln och realiseras i sin helhet i planen, d.v.s. viktiga delar av det valda temat får inte uteslutas.

Nyskapande är utställarens personliga arbete som visar dennes förmåga att skapa en intressant berättelse och illustrera den med bästa tillgängliga material.

3.2.1 Titel och plan

Titeln med eventuell undertitel definierar omfånget av exponatet.

Titeln representerar syntesen av exponatet. Därför måste titeln och bladens innehåll stämma överens och ordningen av de filatelistiska objekten som monteras på bladen ska redovisa detaljerna i det tema som titeln anger. Fantasifulla titlar, avsedda att göra exponatet mer tilldragande, kan bli missledande om de avviker från planen och utvecklingen på bladen.

Planen definierar exponatets uppbyggnad och dess underavdelningar och ska täcka alla väsentliga delar som innefattas av titeln. Den ska vara uppbyggd enbart enligt tematiska grunder. Ordningen på huvud- och underrubriker ska visa utvecklingen av planen och inte enbart vara en lista över huvudområdena.

Planen ska, i möjligaste mån, presentera syntesen av exponatets berättelse. Den ska inte vara enbart en lista (t.ex. uppslagsverk). Planen ska ge en klar och lättförståelig inblick i alla större aspekterna av temat. Den kan:

- väljas fritt för att utgöra en sammanfattning av ett tema eller av en idé
- härledas naturligt ur temat.

Planens struktur kan vara

- tidsrelaterad (historisk, utvecklingsföljd)
- ämnesrelaterad (vetenskaplig, systematisk, organisatorisk, ekonomisk etc.) eller
- följa andra grunder vid teman som anknyter till organisationer och institutioner (t.ex. Röda Korset, Nationernas Förbund, Europarådet), återkommande evenemang (t.ex. Frimärkets Dag, Olympiska Spel) etc., till exempel
 - uppbyggnad,
 - organisationstyp
 - enskilda arrangemang enligt tematiska tids- eller ortsrelaterade grunder.

Teman som utarbetas inom en organisatorisk eller kronologisk ram, bör tydligt visa den historiska bakgrunden, målsättningar, uppgifter, resultat och följder av aktiviteter hos dessa organisationer eller evenemang.

Planen ska bestå endast av tematiska rubriker och underrubriker utan allmänna delar (såsom Diverse, Appendix). Underrubriker enligt utgivningsdatum eller -land, materialtyp (t.ex. Frankostämplor, Helsaker) eller utgivningsorsak (t.ex. Jubileer) ska undvikas. Sådana objekt används bäst i enlighet med deras tematiska innehåll. Samma sak gäller speciella filatelistiska studier (se 3.2.3).

Planen förväntas visa exponatets innehåll i ett logiskt system av kapitel (och underkapitel), som gör det möjligt att studera hela exponatet utan störande hopp mellan de olika kapitlen. Idealt är om inledningen av ett kapitel har ett logiskt samband med slutet av det föregående. Detta skapar en intressant berättelse i stället för en osammanhängande innehållsförteckning. Det bästa är när kapitlen (och underkapitlen) är ordnade som en berättelse.

En bra plan täcker den största omfattning som titeln definierar. I detta avseende bör inte planen begränsas tidsmässigt eller geografiskt, om inte detta framgår av titeln och såvida det valda temat tillåter det.

Storleken av de olika kapitlen bör balanseras mot deras relativa betydelse inom temats idé, så som denna definieras av titeln, och inte styras av tillgången på material.

Nytänkande vid framtagandet av planen är förutsättningen för nytänkande vid bearbetningen.

Inledningsbladet

Titel och plan ska visas på ett inledande blad, och ska skrivas på ett av FIP:s officiella språk.

Planen på inledningsbladet ska innehålla alla viktiga underavdelningar, eller delar av berättelsen; mer detaljerade underrubriker bör i princip endast visas på de individuella bladen. Planen kan inte ersättas med en beskrivning i ord eller med en allmän inledande förklaring.

Med en avpassad plan undviker man att publik och jury tvingas att "rekonstruera" planen vid genomgången av exponatet. De uppenbara svårigheter detta innebär kommer att återverka på förståelse och bedömning av exponatet.

En systematisk indelning (t.ex. med decimal- eller bokstavsindex) rekommenderas eftersom den underlättar förståelsen av exponatet. Denna indelning bör begränsas till planens huvudnivåer. Erfarenheten visar att två till tre siffror/bokstäver är fullt tillräckligt.

Som tillägg till bladet med planen, kan ett speciellt titelblad framhäva temat.

Officiella FIP-språk, på vilka titeln, planen och annan inledande text ska avfattas, är engelska, franska, tyska, ryska och spanska.

3.2.2 Utveckling

Utveckling innebär en bearbetning på djupet av temat, med målsättningen att ordna materialet i full överensstämmelse med planen.

En analys av såväl tema som lämpligt material, baserad på grundliga tematiska och filatelistiska kunskaper, är nödvändig för att man ska kunna åstadkomma bästa möjliga tematisk utveckling. Därigenom möjliggör man ett insiktsfullt val av varje objekt, dess riktiga placering och ordningsföljd, liksom en tillhörande beskrivning. Detta är nödvändigt för att en riktig förståelse av sambandet mellan objekt och tema ska säkerställas.

Detta visas genom:

- val av de lämpligaste objekten för varje beskriven tematisk detalj
- en balanserad användning av objekten i överensstämmelse med betydelsen av den tematiska detalj de illustrerar. Antalet tillgängliga filatelistiska objekt för en viss detalj, bör inte vara skälet till att de tas med
- en korrekt tematisk placering av de objekt som visas på ett och samma blad i enlighet med den "röda tråden". En korrekt ordning är viktigare än bladets utseende.

En tydlig inordning av de filatelistiska objekten som har att göra med en viss detalj, är ett nödvändigt men inte tillräckligt villkor för att uppnå hög nivå på behandlingen.

Den tematiska texten

Den tematiska texten skapar de nödvändiga tematiska länkarna och lämnar tematiska upplysningar, när de behövs. Den

- klargör de logiska stegen i utvecklingen genom att koppla samman de visade objekten. En god sammankoppling ska vara kort och koncis, utan ovidkommande information. Detta kräver att texten är tillräckligt flytande för att klargöra den "röda tråden"
- klargör ett objekts tematiska behörighet om så är nödvändigt (se 3.3 nedan)
- ger lämplig information om de tematiska detaljerna på märken och dokument.

Varje tematisk förklaring måste ha ett nära samband med det visade materialet och varje utsaga måste täckas av tematiskt riktiga objekt, i annat fall försvagas den tematiska utvecklingen.

Även om FIP-språken inte är obligatoriska för den tematiska och filatelistiska texten, uppmanas utställare som avser att ställa ut internationellt att skriva sin text på något av dessa språk. Därigenom underlättas förståelsen av exponatet (GREV 3.3).

3.2.3 Nyskapande

Nyskapande visas genom

- *introduktion av ett nytt tema*
- *nya aspekter av ett etablerat eller känt tema*
- *nya vinklingar av ett känt tema*
- *ny användning av material.*

Nyskapande kan gälla alla delar av bearbetningen.

Exponatet antas visa utställarens personliga arbete och framhäva dennes förmåga till nyskapande. Detta kräver personliga insatser genom studier, forskning och fantasi och kan inte uppnås genom enkel kopiering av existerande arbeten. Utställare kan dra nytta av alla tillämpliga källor om ämnet (t.ex. tematisk och filatelistisk litteratur, liksom andra samlingar) för att föra sin forskning framåt.

3.3 Villkoren för det filatelistiska materialet

Det visade materialet ska vara fullt överensstämmande med det valda ämnet. Urvalet ska visa utställarens förståelse för vad som finns tillgängligt i sammanhanget med det valda ämnet. Det ska också innefatta hela spektrumet av relevant filatelistiskt material och vara av högsta tillgängliga kvalitet (GREV, 3.4.).

Sambandet mellan det filatelistiska materialet och temat måste visas tydligt, när det inte är uppenbart.

En kort tematisk beskrivning är nödvändig när inte sambandet mellan objekt och tema är uppenbart. Objekt utan visat samband med temat bör inte användas.

Vid urvalet av för exponatet användbart material ska företräde och större vikt ges åt:

- typer av objekt som utgör filatelins hörnstenar (t.ex. frimärken, helsaker, stämplor) i stället för objekt av lägre postal betydelse, även om deras utgivning har vederbörligt postalt godkännande
- utgåvor vars information har ett direkt samband med utgivningslandet ur politisk, historisk, kulturell, ekonomisk och/eller liknande synvinkel. Undvik spekulativa utgåvor, vilka utnyttjar "modetrender" inom den tematiska filatelin (dessa tvivelaktiga utgåvor bör i princip uteslutas helt och hållet) med speciell hänvisning till utgåvor som inte följer UPU:s etiska regler
- normalutgåvor före otandade parallellutgåvor (frimärken och souvenirark)
- äktstämplade objekt före orderstämplade
- äktgången affärspost med relevanta stämplor framför souvenirobjekt och liknande, framställda för samlarändamål, t.ex. illustrerade FDC (även postverkens) och maximumkort
- äktgångna försändelser med rätt porto och tillhörande motivstämpel före orderstämplingar

(ofta underfrankerade) eller ännu värre, stämplrar på frimärkslösa kuvert (med undantag för portofria försändelser)

- försändelser med individuella, varierande adresser, framför sådana med enhetlig adress från ett abonnemang
- korrekta porton, gärna som multipelfrankering med ett tematiskt viktigt frimärke, före filatelistiska överfrankeringar (t.ex. hela serier)
- frankostämplrar med korrekt porto före 000-avtryck, såvida inte de senare är ett "specimen" eller har en bestyrkt postal orsak.

Undantag från ovanstående kriterier måste klart motiveras.

Relativ sällsynthet eller ovanliga kännemärken hos provtryck, varianter och liknande objekt, kan höja den filatelistiska nivån på exponatet. Vanliga varianter (t.ex. mindre färgnyanser) är betydelselösa och inverkar vanligen enbart negativt på den tematiska bearbetningen. Om varianten inte klart visar sambandet med temat, bör också normalexemplaret visas som referens.

Vanliga frimärken och dokument kan användas om de utgör det bästa sättet att visa viktiga tematiska detaljer.

Användandet av maximumkort bör begränsas till ett fåtal typiska exemplar och de bör användas huvudsakligen för att underlätta förståelsen för den tematiska informationen, om den inte tydligt framgår av frimärket. Utöver kraven på överensstämmelse mellan bild, stämpel och datum, definierade i reglementet för Maximafili, ska de också ha en till motivet hörande stämpel.

Användandet av stämpelmärken för fiskala ändamål bör begränsas till ett fåtal, betydelsefulla objekt, huvudsakligen för att belysa den tematiska bearbetningen av någon mycket viktig del av temat, vilken inte kan visas på annat sätt. Nödvändigheten av sådana objekt måste alltid bevisas.

Filatelistiska studier

Postala objekt och dokument kan visa upp ett antal filatelistiska varianter. Om detta material är av såväl tematisk som filatelistisk betydelse, kan en kortfattad och balanserad filatelistisk studie rekommenderas så att materialet kan visas på ett passande sätt.

En filatelistisk studie ska på ett systematiskt sätt följa kriterierna för traditionell filateli (t.ex. ett märkes tillkomst, varianter), posthistoria (t.ex. användning, rutter, posthantering, stämplrar) eller någon annan filatelistisk klass. En filatelistisk studie kan utnyttja befintliga källor för vidare personlig forskning. Det är viktigt att exponatets balans bibehålls, varför syftet med dessa studier inte är fullständighet, utan en presentation av de viktigaste filatelistiska särdragen. Omfattningen av studierna ska stå i proportion till exponatets grad av specialisering.

Om en filatelistisk studie inkluderas i exponatet, måste den ingå i den tematiska behandlingen så att den inte stör den "röda tråden". Den tematiska texten ska fortsätta parallellt med studien utan störande avbrott.

Filatelistisk text

En kort förklaring behövs endast då materialet inte är självförklarande eller om det finns behov att beskriva speciell forskning.

En filatelistisk text kan användas när ett objekts speciella filatelistiska egenskaper inte är uppenbara, för att dokumentera användningen av fiskalmärken eller för att visa en filatelistisk studie. Överdrivna beskrivningar, likande de i auktionskataloger är olämpliga.

3.4 Presentation

Presentationen och den åtföljande texten i exponatet bör vara enkel, smakfull och välbalanserad. Den ska ge tilläggsinformation till materialet och visa utställarens personliga forskning och insikter i ämnet.

3.5 Enramsexponat

Ett enramsexponat av tematisk filateli är tänkt att vara ett exponat med ett mycket smalt tema som passar in i en ram. Om ett tema kan visas i mer än en ram, är det inte lämpligt för ett enramsexponat.

Ett urval av objekt från ett exponat med flera ramar kan vara lämpligt endast om urvalet fullständigt behandlar en naturlig del av exponatet inom en ram. Ett utdrag från ett exponat med flera ramar som endast visar ett urval av de bästa objekten är inte lämpligt som ett exponat för en ram.

4. Regler för bedömning

De allmänna regler som framgår av artikel 4 i GREV tillämpas med hänsyn till de tematiska exponatens särdrag.

Den tematiska juryn ska fylla i ett bedömningsprotokoll så att bedömningen blir grundlig, opartisk och konsekvent.

För att underlätta en enhetlig bedömning, inom alla följande bedömningskriterier, utom för presentationen, kan skillnader anges mellan grundkrav och prestationer.

Grundkrav. När alla dessa är uppfyllda blir resultatet en poängsumma lika med 80% av det möjliga. Om något inte är uppfyllt, har ett misstag begåtts och det 80%-iga resultatet reduceras.

Prestationer. Dessa krav är glidande mål på vägen att göra exponatet enastående. De är värda mer än 80% av det maximala antalet poäng och om alla uppfylls innebär det högsta poäng.

4.1 Tematisk bearbetning

Bearbetningen bedöms med beaktande av exponatets titel och plan, utveckling och nyskapande som visas i exponatet.

Bearbetningen utgörs av berättelsen om det valda temat och dess utveckling, uttryckt på ett innovativt sätt.

Vid bedömning av bearbetningen söker juryn:

- En logisk utveckling som är lätt att följa
- En tydlig och kortfattad text

- Ett balanserat exponat för det valda temat
- I vilken utsträckning planen berättar en historia

Juryn granskar hur exponatet:

- Återspeglar temat angivet i titeln
- Är utvecklat i enlighet med planen
- Har nya infallsvinklar och nya synsätt vad gäller kända teman

4.1.1 Titel och plan

Titel och plan bedöms med hänsyn till

- *Överensstämmelse mellan plan och titel*
- *Närvaron av en plan*
- *Planens tillämplighet*
- *Korrekt, logisk och balanserad indelning (huvud- och underrubriker)*
- *Att de täcker alla väsentliga delar av temat.*

Titeln definierar idén, vilken redovisas i detalj i planen. Inkonsekvenser mellan titeln och planen antyder antingen en otillräcklig nedbrytning av titeln eller en olämplig utformning av planens struktur.

Planen som ger en förståelse av temat, ska visas först i exponatet. Är detta inte uppfyllt medför det ett automatiskt avdrag med tre poäng.

Kraven på en korrekt, logisk och balanserad uppbyggnad i huvud- och underavdelningar kan definieras enligt följande:

Korrekt: Planen är noggrann, vetenskapligt vederhäftig och riktig.

Logisk: Ordningsföljden hos huvudrubriker och dess underavdelningar ska vara riktig och utan överflödiga eller felplacerade avsnitt.

Balanserad: Lika vikt ska ges åt de olika avsnitten, dock med hänsyn tagen till deras tematiska betydelse och tillgången på material nödvändigt för utvecklingen av temat.

De bästa planerna är de i vilka huvudrubrikerna (med underavdelningar) i sig är utformade att berätta en historia och de bedöms mycket högre än de som utgör "innehållslistor".

Titel och plan bedöms med tanke på

Grundkrav

- Närvaro av planblad
- Planbladet är lämpligt utformat
- Överensstämmelse mellan plan och titel
- Korrekt, logisk och balanserad struktur (avdelningar och underavdelningar)
- Alla viktiga aspekter nödvändiga för att utveckla temat är behandlade.

Prestationer

- I vilken utsträckning planen berättar en historia.

4.1.2 Bearbetning

Utvecklingen bedöms med hänsyn till

- *korrekt sammanställning och placering av objekten i enlighet med planen*
- *sambandet mellan objekten och den tematiska texten*

- *djupet, visat genom såväl direkta som korsvisa samband, förgreningar, orsaker och verkningar*
- *balansen, visad genom att varje tematisk detalj ges den vikt som motsvarar dess betydelse inom temat*
- *omsorgsfull behandling av planens alla delar.*

Berättelsen som presenteras i planen ska utvecklas på de enskilda bladen och skrivas som en fortlöpande berättelse som flyter genom varje blad och genom hela exponatet. Den ska kunna läsas som i en bok från uppe till vänster till nere till höger.

För en lättförståelig utveckling ska varje blad upptill ange det numrerade kapitlet eller underkapitlet som visar vilken del av planen som är under utveckling på bladet. Även en extra sidotitel som summerar bladets innehåll underlättar.

Den korrekta sammanställningen och placeringen av objekten, även de enskilda på varje blad, visas genom en lättförståelig, korrekt och sammanhängande utvecklingslinje. Felplacerade objekt gör utvecklingen förvirrande och svår att förstå. Objekten ska placeras nära den tematiska text som hör till dem.

Balans visas genom att de olika tematiska detaljerna ges ett djup och en storlek som motsvarar deras betydelse inom temat. Detta gäller även filatelistiska studier.

Utvecklingen blir bedömd med tanke på:

Grundkrav

- korrekt sammanställning och placering av objekten i enlighet med planen
- sambandet mellan objekten och den tematiska texten
- omsorgsfull behandling av planens alla delar.
- närvaro av en "röd tråd" som gör de enskilda bladen och kapitlen till en sammanhängande historia.

Prestationer

- balans visas genom att de olika tematiska detaljerna ges ett djup och en storlek som motsvarar deras betydelse inom temat
- djup visas genom såväl direkta som korsvisa samband, förgreningar, orsaker och verkningar

4.1.3 Nyskapande

Nyskapande bedöms enligt 2.1.3 ovan.

4.2 Kunskaper, personliga studier och forskning

GREV anger att "filatelistisk och allmän kunskap" utgör resultatet av två komponenter:

- En begreppsrelaterad kunskap, som i nästan alla klasser är av postal och filatelistisk natur: utgåvor, användning, tryckprocesser, portosatser, rutter, tjänster osv. I tematisk filateli är detta begrepp av tematisk natur: bilar, broar, historia, natur, sport osv; således är "tematisk kunskap" baserad på personliga studier och forskning samt grundlig kunskap om det studerade temat.
- "Filatelistisk kunskap" som hänför sig till det för temat använda materialet. Denna komponent är gemensam för alla klasser.

4.2.1 Tematisk kunskap och tillhörande personliga studier och forskning

Tematisk kunskap och därtill hörande personliga studier och forskning bedöms med hänsyn till

- *lämplig, kortfattad och korrekt tematisk text*
- *korrekt tematisk användning av materialet*
- *närvaro av nya tematiska upptäckter med anknytning till temat.*

Tematisk kunskap avser allmän kunskap om temat så som det framgår av urvalet av objekt, deras inbördes förhållanden och grad av lämplighet till den åtföljande texten; den korrekta tematiska användningen av materialet avspeglas i graden av lämplighet för täckandet av speciella tematiska detaljer.

Tematisk kunskap förutsätter frånvaron av tematiska fel och att förevändningar inte används för att visa material utan direkt samband med temat eller tveksamt, eller onödigt "borderline" material.

Tematisk kunskap visas också genom att använda "överraskande" material, som är tematiskt lämpligt, även om det inte genast är uppenbart men vars lämplighet har upptäckts av utställaren.

Vid bedömningen av nivån på de tematiska studierna och forskningen tas hänsyn till förekomsten av tidigare studier av temat. Härvid uppskattas i vilken utsträckning bearbetningen har dragit fördel av tillgänglig tematisk och filatelistisk litteratur, kataloger och dokumenterad forskning. Detta jämförs sedan med den personliga forskning som visas i exponatet.

Grundkrav

- *lämplig, kortfattad och korrekt tematisk text*
- *korrekt användning av tematiskt material*

Prestationer

- *tematiska detaljer i text och material*
- *närvaro av nya tematiska upptäckter för det valda temat*
- *"överraskande" material (som inte hör till ämnet, men som tematiskt passar in i berättelsen)*

4.2.2 Filatelistisk kunskap och tillhörande personliga studier och forskning

Filatelistisk kunskap, personliga studier och forskning bedöms med hänsyn till

- *full överensstämmelse med filatelistiska regler*
- *närvaron av så många typer av filatelistiskt material som möjligt och dess balanserade användning*
- *lämpligheten av de postala dokumenten*
- *lämplig och korrekt filatelistisk text, när så är nödvändigt*
- *förekomsten av filatelistiska studier och därtill hörande skicklig användning av viktigt filatelistiskt material*

Full överensstämmelse med filatelistiska regler innefattar t.ex. frånvaron av objekt som är olämpliga för samlarändamål (t.ex. klippta frimärken eller helsaker, felaktiga maximumkort).

Filatelistiskt material (t ex frimärken, helsaker, provtryck, frimärkskonstnärens skisser) ska visas i sin helhet. Överlappning är tillåten då varianter av helsaker visas, på sådant sätt att detaljen i själva varianten är klart synlig.

Att visa en del av en helsak (stämpel och värdestryck) är tillåtet när den tematiska texten syftar på stämpeln. I sådant fall ska objektet visas i ett fönster och i övrigt döljas bakom bladet. Denna metod är liksom vikning tillåten när det gäller mycket stora objekt som stora telegram, frimärksark osv.

Närvaron och den balanserade användningen av alla de olika filatelistiska typerna av material bör uppnås genom att visa objekt från alla tidsperioder och från största möjliga antal länder inom möjligheterna för det valda temat.

Lämpligheten av de postala dokumenten avser deras filatelistiska lämplighet, liksom urvalet av objekt av verklig filatelistisk betydelse i stället för extravaganta sådana.

Mycket begränsade undantag (maximalt ett per ram i genomsnitt) till denna allmänna regel är tillåtna, om det valda materialet markant förbättrar relationen till den tematiska texten eller är det enda sättet att illustrera denna. Det innebär att både borderline-objekt och objekt av icke postal natur kan användas (exv. kommersiellt använda äldre helsaker med privat tilltryck, stämpelmärken, försändelser med adress till personer med anknytning till temat, privata tryck, anteckningar, vinjetter eller annat liknande material, förutsatt att de finns på postalt behandlade försändelser eller dokument). I dessa fall måste objekten motiveras omsorgsfullt för att visa utställarens filatelistiska kunskaper.

Personliga filatelistiska studier och forskning visas genom närvaron av:

- material som ännu inte har utforskats för detta tema eller om vilket det forskats mycket litet
- filatelistiska studier som ska visa en verkligt väldokumenterad filatelistisk djupanalys och inte vara en ursäkt för visandet av en ansamling av objekt utan betydande filatelistisk grund.

Grundkrav

- full överensstämmelse med regler för filateli
- lämplighet av postala dokument
- lämplighet och korrekthet hos den filatelistiska texten, när sådan behövs
- närvaro av ett brett urval av filatelistiskt material genom exponatet och på enskilda blad.

Prestationer

- Närvaro och användning av bredast möjliga urval av filatelistiskt material och balanserad användning av detta
- Närvaro av material som ännu inte har blivit utforskat för temat, eller där det bedrivits mycket litet forskning
- Närvaro av filatelistiska studier och korrekt bruk av viktigt filatelistiskt material

4.3 Kvalitet och sällsynthet

Kriteriet "Kvalitet och sällsynthet" kräver en bedömning av kvalitén av det visade materialet, med hänsyn tagen till standarden på existerande material inom det valda temat samt sällsyntheten och den relativa svårigheten att anskaffa det utvalda materialet.

4.3.1 Sällsynthet

Sällsyntheten bedöms enligt sakliga grunder, såsom objektens absoluta sällsynthet och svårighet att anskaffa.

Det är väsentligt att varianter, provtryck, essäer etc. är sällsyntare än utgåvan själv för att de ska höja exponatets filatelistiska nivå. Samma sak gäller block, strips etc.

Det är självklart att objekt som har inget eller ringa samband med temat inte ska medräknas i bedömningen, de må vara aldrig så sällsynta.

Juryn kommer att huvudsakligen att söka efter:

- sällsyntheter av allmän betydelse i filatelin, om sådana finns att tillgå för temat
- kända sällsyntheter av speciell betydelse för det valda temat
- hur lätt exponatet kan dupliceras.

Juryn kommer också att söka efter:

- sällsynta och ovanliga objekt, speciellt inom traditionell filateli, posthistoria och helsaker.

Grundkrav

- Normalt och modernt material plus ovanliga och sällsynta objekt.

Prestationer

- Närvaro av mycket sällsynta objekt.

4.3.2 Kvalitet

Kvaliteten bedöms enligt gängse filatelistiska normer och ska relateras till objektens sällsynthet.

Alla objekt bör vara i bästa möjliga kvalitet. Objektens kvalitet bedöms som om de vore frimärken: inga riss, inga saknade hörn, inga veck, inga fläckar, inga saknade tänder (om tandat material) etc.

- Skicket hos vanligt material ska vara oklanderligt
- Utställare uppmuntras att visa unikt eller mycket sällsynt material som inte finns i god kvalitet men avråds från att använda andra objekt i sådan kvalitet att de kan minska det allmänna intrycket av kvaliteten i exponatet
- Det är viktigt att komma ihåg att den faktiskt tillgängliga kvaliteten kan variera beroende av land och tidsperiod
- Bruksförsändelser är att föredra framför filatelistiskt influerade
- Stämplars måste vara så tydliga som möjligt, väsentliga texter fullständiga, och tillåta att frimärksbilden, när denna är en del av temat, är klart synlig
- Frimärkshäften ska visas kompletta med frimärken
- Det måste beskrivas om ett objekt är reparerat eller manipulerat.

Grundkrav

- Vanligt och modernt material i perfekt kvalitet, samt mer ovanligt i bra kvalitet och sällsynt i genomsnittligt skick.

Prestationer

- Mycket sällsynt material över genomsnitt upp till bästa kvalitet.

4.4 Presentation

Presentationen kräver en bedömning av

- *klarheten i uppställningen*
- *textens tydlighet*

- *exponatets totala estetiska balans.*

Presentationen ska visa materialet balanserat och på bästa sätt. Utställarens ambitioner att effektivt berätta historien och att belysa det filatelistiska materialet på ett attraktivt och estetiskt sätt ska framgå av monteringen och texten, som ska göras på ändamålsenliga utställningsblad.

Presentationen av exponatet bedöms enligt:

- Allmän estetisk balans i ramar och på enskilda blad
- Väl utnyttjat utrymme på bladen – undvik tomt utrymme
- Texten är klar och koncis, dvs tillräcklig – men inte alltför mångordig
- Fotokopior/inscanningar ska vara av minst 25% storleksskillnad jämfört med originalet
- Omsorgsfull och vacker montering.

Andra faktorer:

- Om texten är handskriven, maskinskriven eller utskriven med dator innebär inga för- eller nackdelar
- Ljust färgad text och linjer och färgade utställningsblad bör undvikas
- Sned montering av långa kuvert bör undvikas.

5. Bedömning av exponat

5.1

Tematiska exponat bedöms av utsedda specialister inom tematisk filateli och i enlighet med sektion V, Art. 31–46, av GREX (ref. GREV, Art 5.1)

Juryen ska fylla i ett bedömningsprotokoll så att bedömningen blir fullständig och konsekvent.

5.2

För tematiska exponat gäller följande relativa poängtal som ledning för juryn att uppnå en balanserad bedömning (ref. GREV, Art 5.3).

Bearbetning		35
Titel och plan	15	
Utveckling	15	
Nyskapande	5	
Kunskap, personlig studie och forskning		30
Tematisk	15	
Filatelistisk	15	
Kvalitet och sällsynthet		30
Kvalitet	10	
Sällsynthet	20	
Presentation		5
Totalt		100

Närvaron av manipulerade, förfalskade eller reparerade objekt som inte beskrivits som sådana, resulterar i en nedgradering av exponatet enligt den rapport som expertgruppen avger vid varje utställning.

Nytryck ska deklarerars som sådana. Svaga eller blekta stämplatlar får inte visas som en förbättrad bild på objektet. I stället kan en tydlig bild av stämpeln visas vid sidan av originalobjektet.

Utställaren rekommenderas att skaffa äkthetsintyg för alla tveksamma objekt innan de ställs ut. Intyget ska placeras på baksidan av det blad, på vilket objektet monterats. Fotokopia får användas om den är försedd med förbundets intyg eller om originalet medförs till utställningen av den nationelle kommissarien. Oberoende av vilken metod som används, ska utställaren i anslutning till objektet skriva förkortningen "e" inom parentes och i fet stil: (e).

6. Avslutande bestämmelser

6.1

I händelse av olikheter i texten beroende på översättningen, ska den engelska texten gälla.

6.2

Riktlinjerna har godkänts av FIP:s tematiska kommissions i Bangkok den 1 december 2018 och av FIP:s styrelse i Buenos Aires den 28 augusti 2019 samt ratificerats vid 76:e FIP-kongressen i Jakarta den 9 augusti 2022.